827/09

Den 21. september 2009 blev i sag nr. 74.976:

xxxx xxxxx xxxxxx
xxxxxxxxxx xxx xxxxxx
xxxx xxxxxxx

mod

Tjenestemændenes Forsikring
Klausdalsbrovej 601
2750 Ballerup

afsagt sålydende

k e n d e l s e :

_____

Forsikringstageren, der har heltidsulykkesforsikring i Tjenestemændenes Forsikring, klager ved sin advokat over selskabets afvisning af at yde forsikringsdækning for et anmeldt ulykkestilfælde (psykisk skade).

Selskabet har henvist til, at forsikringen ikke dækker psykiske mén, når der ikke har været tale om en direkte fare for personskade. Endvidere har selskabet henvist til, at det ikke findes sandsynliggjort, at klagerens psykiske mén stammer fra den anmeldte episode.

Klageren, der fik bevilget førtidspension med virkning fra den 1/5 2006, anmeldte ved skadeanmeldelse af 13/8 2007 til selskabet, at han den 2/8 2004 i forbindelse med udførelsen af sit daværende arbejde som fængselsbetjent var udsat for trusler om vold og legemsbeskadigelse. Truslerne blev ifølge det oplyste fremsat af en konkret indsat angiveligt på vegne af samtlige indsatte i det pågældende fængsel. På anmeldelsesblanketten anførte klageren, at han havde følgende gener efter uheldet: bange for mennesker, stresset, søvnproblemer, kort lunte, middelsvær posttraumatisk belastningsreaktion, depressiv.

Til brug for sagens behandling indhentede selskabet efterfølgende diverse akter fra Arbejdsskadestyrelsen, hvortil hændelsen blev anmeldt umiddelbart efter episoden i 2004.

I en af klageren udfyldt udateret "Rapport angående tilskadekomst i tjenesten - personale" hedder det bl.a.:

> "Hvor og under hvilke omstændigheder indtraf ulykken? Giv så udførlig en beskrivelse som mulig.
> Trusler - personlige
>
> En indsat henvender sig til undertegnede på kontoret og beder om en samtale. Indsatte oplyser mig om at min tilstedeværelse på afdelingen ikke er ønsket, ej heller ønsket på fængslets øvrige afdelinger. Indsatte oplyser, at spørgsmålet var blevet diskuteret på et fællesmøde de indsatte afholdt den 1. august, at det var herfra han refererede, og at truslen ikke kom fra ham personligt. Indsatte truer derefter idet han udtaler at det er 'op til mig selv om jeg vil efterkomme de indsattes ønske, og hvis ikke skulle jeg passe på, idet der kunne ske mig noget'. Undertegnede følte mig utryg især fordi der ikke kunne sættes noget navn på hvorfra truslen kom. Jeg var endvidere overbevist om at indsattes påstand om, at truslen var et udtryk for fællesmødets holdning var reel. Jeg valgte derfor at forlade arbejdspladsen.
> Indsatte har efterfølgende udtalt, at truslen ikke var et udtryk for andre indsattes holdninger, men udelukkende var en trussel han selv stod for."

Af en af praktiserende læge P.K. den 3/3 2005 underskrevet "Attest vedrørende socialmedicinsk opfølgning" fremgår bl.a.:

> "1. Diagnose
> Aktuelle diagnoser - Latin og dansk
> Depression, udviklet på baggrund af længere varende psykisk belastning.
> …
> 3. Vurdering af erhvervsfunktion Antal dage/mdr.
> A. Hvor længe fra dags dato forventes uarbejdsdygtigheden af vare 2-3 måneder
> …
> Uddybende helbredsmæssig begrundelse for den nedsatte erhvervsfunktion
> Langvarige problemer på arbejdsplads, trods psykolog behandling (via fagforening el. arbejdsplads?) forværring af tilstanden, hvorfor han den 14/1-2005 er henvist til behandling ved psykiater N.S.
>
> Supplerende oplysninger: (fx muligheden for delvis genoptagelse af arbejdet, forslag til socialmedicinsk foranstaltning, indhentning af yderligere lægelige oplysninger, omfanget af tidligere sygemeldinger)
> 2/8-04 truet på livet og da sygem. fra samme dag. Psyk. reaktioner, oplever manglende opbakning fra ledelsen, psykologbehandlet gennem nogen tid. Genopt. arbejdet efter 3 mdr. fravær, nu mistanke om udvikling af egentlig depressiv reaktion. Jvf. oplysninger fra ægtefælle ingen større fremgang siden 14/1, hvor jeg sidst har set ham.
> Ovenstående skøn over varigheden er derfor noget usikker."

I udtalelse af 28/5 2005 fra psykologisk konsulent, cand.psych. A.L. hedder det:

"K.M. (KM) fik i forbindelse med at have været udsat for trusler fra en indsat, bevilget 2 x 10 timer hos undertegnede psykolog. Han havde forinden haft 3 samtaler med en psykolog tilknyttet NMC i forbindelse med den initiale situation og var sygemeldt i en periode. Efter de tre krisesamtaler med NMC psykologen, returnerede KM til tjenesten, men blev kortvarigt efter sygemeldt igen, idet man på tjenestestedet vurderede, at KM fortsat havde psykiske problemer og at disse havde indflydelse på udførelsen af arbejdet. I forbindelse med denne sygemelding påbegyndte KM behandling hos undertegnede, foranlediget af ... fængslet …

KM har under hele forløbet udvist massive krisesymptomer med situationsspecifikke regressive træk. Hans tilstand er yderligere kompliceret af, at han har udviklet en reaktiv depression og pt. er i medicinsk behandling med antidepressiva samt sovemedicin ved egen psykiater, uden påviselig bedring.

Fokus for samtalerne har været selve truslen og KM's egne reaktioner på denne, samt hans oplevelse af tjenestedets behandling af sagen. KM's reaktioner på truslen var jeg fremmede og aktiverede en reel psykisk krisetilstand, som har haft massiv destruktiv indflydelse på såvel arbejdslivet som privatlivet.

Den voldsomme reaktion må forstås som en følge af et allerede eksisterende belastningssyndrom, som KM ikke selv har været sig bevidst og som kan henføres til 22 års tjeneste i kriminalforsorgen - arbejdskulturen, samt det negative psykiske arbejdsmiljø, der eksisterer i kriminalforsorgen. Selve truslen reaktiverede således tidligere oplevelser og reaktioner som ikke har været bearbejdet, hvilket har bidraget væsentligt til hans nuværende tilstand.

I forbindelse med den anden sygemelding oplevede KM et massivt identitetstab, idet tjenesten i kriminalforsorgen har været en integreret del af hans selvforståelse, selvværd og selvfølelse og som følge heraf oplever KM sig magtesløs og uden menneskelig værdi, hvilket afspejler sig overordentligt negativt i hans private relationer.

KM's nuværende psykiske tilstand er præget af diffus angst, samt konkrete angstanfald i forbindelse med sociale krav, med den konsekvens at han ikke er i stand til at udføre almindelige daglige opgaver som fx. indkøb i supermarked, ophold på torvet og lign. Endvidere oplever han overvældende træthed, grænsende til apati og er således pt. ikke i stand til at udføre almindelige opgave i hjemmet.

Han har hukommelsesvanskeligheder i et omfang, hvor han hverken husker almen paratviden eller sit barnebarns navn og oplevelsen af skam konverteres til angst hvilket aktivt forhindrer ham i at søge kontakt, både til familie og nære venner. Endvidere kan konstateres tab af sprog og ordforråd, svære søvnforstyrrelse, vedvarende angst og udprægede koncentrationsvanskeligheder som formentligt skal tilskrives den vedvarende stressbelastning.

Overordnet udviser KM symptomer i overensstemmelse med Posttraumatisk belastningsreaktion (WHO-ICD 10, F43), med symptomer på depressiv reaktion. Han vurderes, som følge af sin nuværende psykiske tilstand, at være ude af stand til at honorere almene sociale krav, herunder tilknytning til tjenestestedet og reagerer overordentligt uhensigtsmæssigt ved kontakt til dette.

Konklusivt vurderes det at KM ikke vil være i stand til at genoptage arbejde på tjenestestedet eller andre institutioner i kriminalforsorgen, som følge af traumet og nuværende tilstand. Endvidere skønnes det tvivlsomt om KM vil kunne magte anden tilknytning til arbejdsmarkedet på nuværende tidspunkt, om nogensinde. Hans psykiske tilstand er bekymrende og det vurderes at han fortsat har markant behov for psykologisk behandling. Endvidere skal det

anbefales at der sker en hurtig afklaring på hans ansættelsesmæssige og økonomiske situation, således at han gives mulighed for at træffe de nødvendige livsvalg og kan orientere sig mod et realistisk fremtidsperspektiv."

I erklæring af 1/9 2005 fra speciallæge i psykiatri N.S. hedder det bl.a.:

"Tidligere psykisk
Us. beskriver sig som habituelt psykisk rask; han har altid oplevet sig robust og uden psykiske problemer indtil aktuelle. Han har ikke kendt til depressive gener eller angst; ingen tegn på psykotiske symptomer. Han oplyser, at han tidligere har oplevet hukommelse og koncentrationsevne upåfaldende god. Aldrig tidligere søvnproblemer. Karakterologisk beskriver han sig som psykisk robust samt socialt velfungerende med gode relationer til andre mennesker, såvel privat som arbejdsmæssigt.

Arbejdsmæssigt har han oplevet sig fagligt og personligt kompetent med god handlekraft i et krævende arbejdsmiljø med hyppigt forekommende konfrontationer og konfliktfyldte situationer. Han har oplevet at have sine kollegers opbakning f.eks. ifm tillidsposter. Han oplyser, han i en periode over 8 år var tilknyttet en personalegruppe med særligt ansvar for problemløsning og magtanvendelse i vanskelige situationer. Han beskriver, at han har været involveret i utallige voldsomme episoder på arbejdet; han har ikke tidligere erkendt nogen særlig belastning eller at have udviklet personlige problemer i tilslutning til arbejdsmæssige forhold.
…
Konklusion
Det drejer sig om en 49-årig mand, der er psykiatrisk undersøgt for Kriminalforsorgen mhp vurdering af mulighed for genoptagelse af tjeneste som værkstedsleder i Kriminalforsorgen.

Det fremgår, at us. siden 1984 har været ansat indenfor Kriminalforsorgen, sidst i en årrække som værkstedsleder. Han beskriver at have været psykisk rask og velfungerende i en krævende arbejdsfunktion som fængselsfunktionær igennem en årrække. Efter trussel mod hans person i august 2004 og efterfølgende oplevelse af manglende opbakning fra ledelsen har han udviklet en posttraumatisk belastningsreaktion med svingende humør, angst og tilbagetrækning. Us. har primært oplevet sig robust i forhold til et krævende arbejdsmiljø, og hans krisereaktion var helt uventet for ham selv. Cirka et år efter episoden forekommer han fortsat præget af et langvarigt kriseforløb.

Us. har i umiddelbar tilslutning til episoden været i behandling hos psykolog, hvilket siden er fulgt op med løbende behandling hos psykolog i Kriminalforsorgen. Har fået sovemedicin p.n. hos egen læge. Siden februar 2005 tillige behandlet hos speciallæge med antidepressiv medicin. Tilstanden er bedret noget, isen fortsat præget af labilt stemningsleje med let vakt ængstelse, irritabilitet, søvnforstyrrelser samt forringet koncentrations- og hukommelsesevne. Han skønnes at lide af en /Posttraumatisk Belastningstilstand (iflg. lCD 10: F 43.1)/ med langvarigt krisepræg og udviklet på baggrund af langvarig, ikke erkendt belastning samt alvorlige trusler i et krævende arbejdsmiljø med mange konfliktfyldte arbejdssituationer.

Forløbet synes at have været meget langvarigt med begrænset effekt af relevant behandling. Us. forekommer påvirket af den stemningslabile tilstand, og han synes at reagere med social tilbagetrækning og opgiven, idet der dog også angives korte perioder med næsten habituel tilstand. Us. ser sig helt ude af stand til at påtage sig et arbejde med latent urolige personer.

Jeg finder det på denne baggrund ikke sandsynligt, at us. vil kunne genoptage arbejd i hidtidige arbejdsfunktion. Der kan ikke peges på andre, oplagte behandlingsmuligheder, og den helbredsmæssige prognose forekommer aktuelt usikker."

Arbejdsskadestyrelsen anerkendte ved afgørelse af 23/11 2004 den anmeldte ulykke som en arbejdsskade efter arbejdsskadeloven. Méngraden blev på daværende tidspunkt vurderet til under 5 %. Arbejdsskadestyrelsen traf ny afgørelse i sagen den 14/6 2007. Af sidstnævnte afgørelse fremgår bl.a.:

"Sagens oplysninger
…
Dit fagforbund har ved skrivelse af 8. marts 2006 bedt os genoptage sagen.

Det fremgår, af den vedlagte speciallægeerklæring fra N.S., at du ikke før skaden har haft psykiske gener. Du har udviklet en psykisk belastningsreaktion som følge af skaden, idet du oplever blandt andet angst, påtrængende tanker, irritabilitet, energiløshed, koncentrationsbesvær, isolationstendens og svingende humør.

Du har fået stillet diagnosen posttraumatisk belastningstilstand.

Det fremgår af sagens oplysninger, at du som en følge af arbejdsskaden har fået tilkendt førtidspension fra den 1. maj 2006. Førtidspensionen er begrundet i den posttraumatiske belastningsreaktion, som vi nu vurderer har resulteret i et varigt mén på 20 procent. Der er tale om følger i form af angst, irritabilitet, energiløshed med videre.

På grund af din tilstand er du opsagt fra dit arbejde, og pr. 1. marts 2006 overgået til svagelighedspension.

Kommunen har fundet, at en eventuel arbejdsprøvning kunne begrunde en utrolig stresspåvirkning som kunne frygtes at ville forværre din situation. Kommunen har særligt på baggrund af oplysningerne i erklæringen fra psykiater N.S. valgt at tilkende dig førtidspension.
Det er kommunens opfattelse, at din arbejdsevne er varigt nedsat i et omfang, som ikke gør det muligt at for dig at blive selvforsørgende, ej heller i et fleksjob med skånehensyn. Kommunen finder heller ikke, at det er muligt at forbedre arbejdsevnen.

Forud for arbejdsskaden har du i cirka 20 år arbejdet som fængselsfunktionær.
…
Varigt mén
Afgørelse
…Du har nu et varigt mén på 20 procent. Det betyder, at du får 123.305 kroner i godtgørelse for varigt mén.
(Lov om arbejdsskadesikring § 18, stk. 1 og 2)

Nedsættelse af godtgørelse (40 - 60 år)
På ulykkestidspunktet var du fyldt 40 år. Godtgørelsen er derfor nedsat med 1 procent af beløbet for hvert år, der er gået fra du fyldte 39 år, og til tidspunktet for ulykken. (§ 18, stk. 5)

Begrundelse
Du har udviklet en posttraumatisk belastningsreaktion som følge af ulykken på dit arbejde den 2. august 2004. Du har symptomer i form af angst, påtrængende tanker, irritabilitet,

energiløshed, koncentrationsbesvær, isolationstendens og svingende humør. Vi vurderer, at dine gener er svarende til en middelsvær posttraumatisk belastningsreaktion.

Vi har fastsat dit varige mén efter vores vejledende méntabel. Efter tabellens punkt J.3 vurderes middelsvær posttraumatisk belastningsreaktion til 20 procent.

Vi har derfor fastsat dit mén efter ulykken til 20 procent.

Lægekonsulent
En af vores lægekonsulenter har deltaget ved fastsættelsen af dit varige mén."

På baggrund af de modtagne oplysninger afviste selskabet at yde forsikringsdækning, hvilket blev meddelt klageren ved skrivelse af 18/1 2008.

Af en herefter af klagerens advokat til selskabet fremsendt skrivelse af 13/3 2008 fremgår bl.a.:

"Skaden er anmeldt til jer, men I har ved skrivelse af den 18. januar 2008 afvist at dække skaden, dels under henvisning til, at der er tale om en erhvervssygdom i modsætning til en pludselig skade, dels at psykisk men er undtaget når der ikke er tale om direkte fare for personskade.

Jeres afslag hviler imidlertid på forkerte præmisser.

Der er tale om en pludselig skade. Som det fremgår af Arbejdsskadestyrelsens afgørelse, har man anerkendt, at der er tale om en arbejdsskade - og altså ikke en erhvervssygdom. Han havde før skaden arbejdet i fængselsvæsenet uden problemer i 20 år, men blev sygemeldt umiddelbart efter skaden, og har ikke siden, bortset fra et kortvarigt forsøg på at vende tilbage, haft arbejde, idet han nu er tilkendt førtidspension.

Skadelidte er diagnosticeret med post-traumatisk belastningsreaktion, der som betegnelsen udtrykker, skyldes et traume, altså en pludselig udefra kommende skade.

Jeres henvisning til betingelsernes pkt. 3.1.7 holder ikke for en nærmere prøvelse. I skrivelse af den 18. januar er bestemmelsen forkert citeret, idet den ikke, som citeret, omhandler situationer, hvor der ikke er **direkte** fare for personskade, men derimod situationer, hvor forsikrede **ikke selv** har været udsat for fare for personskade. Klausulen er som bekendt bestemt til at anvendes i de situationer, hvor man rammes af post traumatisk stress syndrom på grund af, at en nærtstående kommer til skade.

I denne situation har der været tale om meget konkret fare for personskade på skadelidte selv, idet han blev truet på livet af en indsat, der hævdede at repræsentere andre indsatte også, med det formål at formå skadelidte til at forlade den pågældende afdeling. Der må siges at have været en helt konkret og overhængende risiko for, at skadelidte ville være blevet udsat for at voldeligt overgreb, hvis han var forblevet i arbejdet.

På denne baggrund er det min bestemte opfattelse, at forsikringen skal dække skaden, idet erstatningen sættes til méngraden, som er mindst 20 % gange forsikringssummen, som ef-

ter det oplyste på skadestidspunktet var kr. 550.000,00, hvortil kommer renter fra anmeldelsestidspunktet, der efter det oplyste er den 4. august 2007.

Jeg beder jer bekræfte, at I vil udbetale erstatning som anført, idet jeg i modsat fald uden yderligere varsel vil indbringe sagen for Forsikringsankenævnet."

Henvendelsen blev ikke besvaret, og sagen blev derfor efterfølgende indbragt for nævnet.

Klageren har ved sin advokat nedlagt påstand om, at selskabet skal anerkende, at det anmeldte ulykkestilfælde er dækningsberettigende, og at méngraden som minimum må ansættes til 20 %. Til støtte herfor har advokaten i klageskrivelse af 31/10 2008 bl.a. henvist til indholdet af den af ham til selskabet fremsendte skrivelse af 13/3 2008.

Heroverfor har selskabet i skrivelse af 17/12 2008 til nævnet bl.a. anført:

"Vi har efter modtagelsen af klagen gennem Ankenævnet vurderet sagen på ny og må fastholde, at der ikke er tale om en dækningsberettiget skade idet forsikringen ikke dækker skader som følge af psykiske men når der ikke er tale om en direkte fare for personskade.
…
Desuden finder vi det ikke sandsynligt, at skadelidtes psykiske mén, stammer fra episoden den 18. august 2004. Vi har med en person at gøre, som har arbejdet i et meget hårdt arbejdsmiljø i omkring 20 år. K.M. har tidligere været truet, hvilket også fremgår af sagens oplysninger. I maj 2005 besøgte K.M. …[fængslets] psykologiske konsulent, A.L. I den forbindelse skrev A.L., 'Den voldsomme reaktion må forstås som en følge af et allerede eksisterende belastningssyndrom. Selve truslen reaktiverede således tidligere oplevelser og reaktioner som ikke har været bearbejdet, hvilket har bidraget væsentligt til hans nuværende tilstand'.

De psykiske mén stammer således fra mange års arbejde og kan derfor ikke dækkes af K.s privat tegnede ulykkesforsikring, da denne kun dækker en pludselig hændelse der forårsager personskade og ikke erhvervssygdomme.

Herudover kan det tilføjes, at det ikke kan lægges til grund, at der på noget tidspunkt har været tale om, at kunden var i direkte fare for personskade.

Vi skal i øvrigt bemærke, at det forhold, at skaden er anerkendt, som en arbejdsskade, ikke uden videre fører til, at skaden også skal anerkendes under kundens private ulykkesforsikring, ligesom det forhold, at der udbetales pension under en pensionsordning kan.

I øvrigt gør vi opmærksom på, at forsikringen ikke dækker udgifter til advokatbistand."

Af forsikringsbetingelserne fremgår bl.a.:

"**2. Hvad dækker forsikringen?**
2.1. Forsikringen dækker følger af ulykkestilfælde.

2.2. Ved et ulykkestilfælde forstås en pludselig hændelse, der forårsager personskade.

3. Hvad dækker forsikringen ikke?
Undtaget fra dækningen er følgende:

3.1. Sygdom og nedslidning m.v.
…
3.1.7. Invaliditet i form af psykiske følger efter hændelser, hvor forsikrede ikke selv har været udsat for fare for personskader."

Nævnet udtaler:
Nævnets flertal - 3 medlemmer - finder, at klageren ved episoden den 2/8 2004 har været direkte centrum i en pludselig hændelse, der har rummet en fare for at medføre såvel fysiske som psykiske skader.

Henset til, at hændelsen den 2/8 2004 bevirkede, at klageren straks måtte sygemelde sig, at der ikke under klagerens mangeårige ansættelse i fængselsvæsenet forud for denne hændelse er konstateret psykiske lidelser hos klageren, og at Arbejdsskadestyrelsen har anerkendt, at klageren som følge af ulykken den 2/8 2004 har udviklet en posttraumatisk belastningsreaktion, finder flertallet, at hovedårsagen til klagerens psykiske skade er de trusler, der blev fremsat den 2/8 2004.

Flertallet finder endvidere, at dækningsundtagelsen i forsikringsbetingelsernes punkt 3.1.7. ikke finder anvendelse i sagen, idet undtagelsen alene omfatter hændelser, der ikke rummer fare for at medføre fysiske eller psykiske skader.

Flertallet finder herefter, at klageren den 2/8 2004 har været udsat for et ulykkestilfælde i forsikringsbetingelsernes forstand, der har medført en méngrad på 20 %.

Nævnets mindretal finder, at truslen den 2/8 2004 ikke er gået ud over, hvad klageren som fængselsbetjent måtte tåle, ligesom det må antages, at klagerens psykiske mén er udløst af en længerevarende påvirkning og derfor ikke skyldes et ulykkestilfælde i for-

sikringsbetingelsernes forstand. Mindretallet finder derfor, at der ikke er grundlag for at kritisere selskabets afvisning af at yde forsikringsdækning.

Afgørelsen træffes efter stemmeflertallet.

Som følge heraf

b e s t e m m e s :

Selskabet, Tjenestemændenes Forsikring, skal anerkende, at klageren har været udsat for et dækningsberettigende ulykkestilfælde, der har medført en méngrad på 20 %, og skal udbetale klageren den erstatning, som herefter tilkommer ham, med renter efter forsikringsaftalelovens § 24.

J. Hermann